

papež vsak tak poizkus. V dekretu samem niso imenovana imena, proti katerim je v prvi vrsti naperjen, tako da je vsakemu možno podvreči se tej odredbi in opustiti vse nadaljnje delovanje v smislu „modernega katoličanstva“. Kak uspeh da bo imel novi silabus, se še ne more reči. Mogoče, da se bo s tem zamorilo vse gibanje. Mogoče pa tudi, da ostanejo novokatoličani trdni in se ne bodo upognili ostri obsodbi. Potem sta seveda razdor in ločitev od Rima neizogibna. Sreduje poti ne pozna, vsako približanje je izključeno: Rimu se mora vse ukloniti, ali pa pride ločitev. Vse duhovništvo se mora vdati brezpogojno ukazom iz Rima. Nek kardinal iz omenjene kongregacije se je izrazil, da je potrebno, da se ločijo od cerkve prostovoljno ali pa s silo oni udeleženci modernega gibanja, ki nočejo izstopiti iz nje, da bi jo tem sigurneje uničili.

* **Trpljenje Poljakov na Pruskem.** Kakor znano, hoče pruska vlada na vsak način uničiti poljski narod, ki prebiva na Poznanjskem in po drugih pruskih deželah. Pritiska jih na vse načine. Ne smejo vzdrževati niti svojih šol, vlada pa jih tudi ne da. Kaznujejo se celo oni, ki privatno poučujejo v poljskem jeziku. Brutalno se kaznujejo oni šolski otroci, ki govorijo med seboj v materinščini. Razen tega pa je izdala pruska vlada že čez 1 milijardo za pokup poljskih posestev in naseljevanje Nemcev, po njihovih deželah. Sedaj pa hoče predložiti deželnemu zboru celo zakon, po katerem se bodo mogla poljska posestva celo razlaščevati in prodajati potem Nemcem. No, Poljaki so trda kost in naravnost jekleno se upirajo nemškemu terorizmu. Zakaj poljsko prebivalstvo je čudovitno zavedno in naravnost fanatično v boju za svoje pravice. Za to najbrže ne bo imela uspeha niti ta akcija nemške vlade, ki kaže v vsi nagoti živinsko brutalnost in odurnost nemškega elementa, kjer je v večini. Tudi Nemei sami priznavajo, da najbrže ne bo uspeha, zato se branijo, sprejeti ta zakon. Zakaj vkljub vsemu nasilju je zraslo poljsko prebivalstvo mogočno. V sto letih se je več nego početrilo. V kraljestvu poljskem je naraslo od 2.717.287 v letu 1816. na 11.312.275 v letu 1905.

* **Maloruski socialisti** so izdali manifest, v katerem zahtevajo splošno in enako volilno pravico za deželni zbor ter groze s splošnim štrajkom, ako se tej zahtevi ne ugodi. Malorusom se pridružijo tudi poljski socialisti.

* **Reforma tiskovnega zakona.** Z Dunaja poročajo, da namerava vlada sklicati bodoče zasedanje koncem meseca oktobra. V tem zasedanju pride na vrsto tudi reforma tiskovnega zakona. — Ogrski minister za pravosodje je poveril državnemu poslancu dr. Cizmadiji, da izdelala načrt tiskovnega zakona. Ta načrt bo predložen zakonodajni komisiji, ki ji bo služil za podlago daljnjih študij.

* **Na Francoskem** so se te dni izvršile volitve v francoski vrhovni svet. Klerikalizem je bil poražen tudi pri teh volitvah, reakcionarci in takozvani nacijonali so namreč izgubili 41 mandatov. Tudi zmerni progresisti so bili poraženi, zmago pa slavijo republikanci in radikaleci, t. j. sedanja odločno protiklerikalna večina. Francoski narod, ki koraka že od nekdanj na čelu napredka, je obsodil klerikalizem tudi sedaj — in vse kričanje proti brezvercem in framazonom ne pomaga nič.

* **Mirovna konferenca v Haagu.** Med delegati na mirovni konferenci v Haagu se je doseglo sporazumljenje glede omejitve oboroženja, tako da bo angleški delegat že prihodnje dni izročil konferenci dotične predloge svoje vlade. Seveda ne bodo predlogi nalagali nobeni državi obveznosti, ker sicer bi se sporazumljenje ne bilo doseglo. Izrekla se bo le želja, naj bi se vlade s tem vprašanjem resno bavile, naj ne ženejo konkurence v oboroževanju do skrajnosti. Prvotno je bil angleški predlog seveda dokaj radikalnejši, zato so pa tudi Avstro-Ogrska, Nemčija in Rusija izjavile, da se ne udeležijo posvetovanja o razoroževanju, dasi je bil ruski car, ki je pred leti prvi dal inicijativo, za to. Angleški liberalci in radikaleci so bili razočarani nad takim nasprotovanjem, ker razumejo pravi liberalizem ter mu hočejo celo žrtvovati prvenstvo Anglije v svetovni moči. Za sedaj pomeni pridobitev že samo dejstvo, da bodo začeli narodi in vlade verovati v možnost razoroževanja. — V angleškem predlogu za omejitev oboroženja ne gre za projekt, temveč za nekako spomenico, ki se v nji priznava škoda pri neprestanem in stopnjujočem oboroževanju. — V noti z dne 24. avg. 1898, v kateri se je izrekel car Nikolaj za razoroževanje, je pisal grof

Muravjev v carjevem imenu: Stotine milijonov se porabijo za nabavo razdirajočih strojev. Narodna kultura, gospodarski napredek, pridobivanje vrednosti so ovirani v svojem razvoju. Gospodarske krize povzročajo večinoma oboroževanja do skrajnosti in stalna nevarnost, ki tiči v tem kupičenju bojnega gradiva, dela armado naših časov za tlačilno breme, ki ga zamorejo narodi prepašati čimdalje z večjim trudom. Jasno je sedaj, ako se položaj vleče še nadalje tako naprej, mora dovesti do usodne katastrofe."

* **Za varstvo delavcev.** Leta 1906, so sklenili v Bernu mednarodni dogovor med večino evropskih držav, da se prepove nočno delo žensk v industrijskih podjetjih, kjer je uposlenih vsaj deset delavskih moči. Avstrija je sedaj izdala zakonski načrt, ki spravlja določbe bernskega dogovora v soglasje s §§ 95. in 96. obrtnega reda. Zakonski načrt, ki se predloži trgovskim zbornicam v odobritev, sega še preko določb bernskega dogovora ter zahteva popolni nočni počitek za žensko delavstvo, tudi v podjetjih, kjer je manj kot 10 delavcev. — V trgovinskem ministru se izdelujejo še tri druge zakonske novele in dve naredbi v varstvo delavstva. Drugi zakonski načrt urejuje porabo belega fosforja. Izdelovanje užigalic belega fosforja se podredi koncesioniranim obrtom. S tretjim zakonskim načrtom se uredi delavni čas pomožnih delavcev v trgovinski obrti po nemškem zgledu s tem, da se določi minimalni počitek. Obenem se pooblasti vlada, da določi čas, kdaj se morajo trgovine zapirati. — Četrty zakonski načrt razteza nedeljski počitek tudi na konzuma društva. — Z novo naredbjo se uredi poraba in promet s svinčeno belobo.

Vestnik.

Naši slovanski gosti, ki se udeležijo letošnje „Zavezine“ skupščine, se pripeljejo v Ljubljano dne 23. avg. pop. ob 12:38 na juž. kolodvor. Učiteljsvo, ki bo sedaj v Ljubljani, pozivljamo, da pride na kolodvor in se udeleži sprejema. V Radovljico odidemo skupno dne 24. opoldne z gorenjskim vlakom. Sprejema v Radovljici naj se udeležijo tudi tisti, ki pridejo že prej v Radovljico. — Kako prebijemo z dragimi gosti čas v Ljubljani, zvedo tovariši in tovarišice na kolodvoru pred prihodom vlaka.

Opasno je obolel tovariš Vekoslav Strmšek. Upamo in želimo, da vrli tovariš skoro okreva ter se zdrav in čvrst vrne v naše bojne vrste.

Iz deželnega šolskega sveta v Ljubljani. Imenovani so: Ivan Riegler učiteljem v Strugah; Henrik Paternost nadučiteljem v Senožečah; Ivan Polak učiteljem in Marija Polak za učiteljico v Dolih; Marija Triller za učiteljico v St. Vidu na Ljubljano; Karolina Klemenčič za Toplice; Marija Bernik za Mokronog in Friderik Kramer nadučiteljem v Škofji Loki. — V stalni pokoj stopijo: Alojzija Bauer, ravnateljica v Ljubljani; Ivana Velepčič, Antonija Okorn omožena Pirc in Fran Kalan, učitelj v Šmihelu pri Novem mestu.

Tovarišice pevke in tovariši pevec se opozarjajo, da se zbor sestavi v Radovljici; zato naj se vsakdo dobro pripravi. Skušnja bo samo ena in sicer v soboto 24. t. m. ob 2. uri pred delegacijskim zborovanjem v šolskem posloppju. Pesmarice in note bodo v Radovljici.

„Kultura in klerikalci“. S tem člankom, ki smo ga priobčili zadnjič, smo „Slovenca“ popolnoma zaprli sapo. Drugega ne ve odgovoriti kakor to, da tudi on — podpiše naš članek. Dobro je tako!

Pokojnina bivšega hrvaškega bana v dobrodelne svrhe. Bivši ban hrvaški, dr. Teodor grof Pejačević, je odredil, da se pokojnina, ki mu pripada kakor bivšemu hrvaškemu banu in ki znaša na leto 8000 kron, upotrebi za ustanovljenje štípendij, ki se bodo podeljevale hrvaškim mladeničem, ki se nameravajo posvetiti glasbeni, slikarski in kiparski umetnosti, a kasneje, ko bo že nekoliko takih štípendij oživotvorjenih, tudi drugim mladeničem, ki se posvetijo tehniškim ali medicinskim študijam.

Učiteljske in profesorske vesti. V VIII. čin. razred so pomaknjeni sledeči profesorji: dr. Fran Kropivnik na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, Mihael Markič na gimnaziji v

Novem mestu, dr. Gregor Pečjak na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, dr. Franc Perne na gimnaziji v Kranju, Anton Peterlin istotam, dr. Josip Pipenbacher na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, dr. Josip Tomišek na I. drž. gimnaziji v Ljubljani, dr. Jak. Zmave istotam in Jakob Zupančič na drž. realki v Gorici. — Sledeče učne osebe na moških in ženskih učiteljskih so pomaknjene v IX. čin. razred: na moškem učiteljskem v Mariboru vadniška učiteljica Gabriel Majcen in Jakob Marin, na moškem učiteljskem v Ljubljani vadniški učitelj Ivan Janežič, Josip Kostanjevec, Ivan Krulec in Anton Maier, na ženski pripravnici v Ljubljani vadniške učiteljice Pavla pl. Renzenberg, Marija Schulz in Julijana Suppantšitsch (Zupančič) ter otroška vrtarica Viljemina Josin, na moškem učiteljskem v Kopru vadniški učitelj Josip Pich in učitelj glasbe Ivan Sokol, na ženski pripravnici v Gorici vadniški učitelji: Josip Cusulin, Matevž Kante, Ivan Mercina, Franc Sivec in Karel Travan, telovadni učitelj Josip Janovski in vadniška učiteljica Ema Toman.

Lep zgled rodoljuba so dali maturantje gornjemestnega gimnazija v Zagrebu. Za družbo sv. Cirila in Metoda za Istro so nabrali 300 K.

Glavni zbor štajerske narodne stranke se vrši po sklepu izvrševalnega odbora meseca oktobra. Vrše se že priprave in podrobno delo, da bo mogoče poročati na zborovanju o lepih uspehih. Letošni glavni zbor bo presegel lanskega.

Umrila je na Zidanem mostu soproga poštnega uradnika učiteljica *sa.* Marija Pšeničnik, roj. Praprotnik.

Umril je v Zrečah nadučitelj in častni občan v Zrečah, g. Ludovik Tribnik, v 54. letu svoje starosti. B. i. p! — V Mariboru je umrl profesor dr. Lud. Lavter.

Mednarodni kongres za higijeno in demografijo. Dne 23. do 29. t. m. se bo v Berlinu vršil kongres za higijeno in demografijo.

„Slovensko založništvo“. Zadrugo pod tem imenom si je osnovala v svrhu izdajanja časopisov ter knjig Slovenska Gospodarska Stranka na Kranjskem.

Slovansko dobrotvorno društvo v Bolgarski. V Bolgariji obstoji društvo „Car Osvoboditelj Aleksander II.“ pod pokroviteljstvom samega kneza Ferdinanda. To društvo ima nalog zbirati vse spomine na minolo rusko-turško vojno ter postavljati spomenike in čuvati zgodovinske spomenike. Društvo je že postavilo spomenike, vrte, vojno-zgodovinske muzeje iz vojne za osvobojenje v Sofiji, (spomenik carju Aleksandru II.) v Plevni, Poradinu, Beli in drugih mestih. V muzeju v Poradinu so zbrani in izloženi predmeti iz poslednje vojne, ki imajo vojno-zgodovinsko vrednost. Vse te predmete sta večinoma darovala romunsko in rusko vojno ministrstvo.

Odlikovanje. Profesor na ljubljanskem ženskem učiteljskem okraj. šol. nadzornik Vilibald Zupančič, je povodom umirovljenja imenovan šolskim svetnikom.

XXII. velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda se je vršila dne 6. t. m. v Bohinjski Bistrici na Gorenjskem. Udeležilo se je nad 400 ljudi, med temi do 200 duhovnikov, ki so se zbrali, da bi se jim ne odvezla komanda v družbi. In vendar so vkljub temu, da sta jim prišla na pomoč vsemogoča dr. Korošec in dr. Verstovšek — sijajno pogoreli. Že dolgo si je želel vsak rodoljub, da se družba postavi na moderno stališče, in to se je zgodilo z novoizvoljenim odborom. Iz poročil kratko sledeče: Preteklo leto je imela družba 152 podružnic z nekaj nad 8000 člani. Vzdrževala je 12 otroških vrteev, 3 podpirala, dalje pa 5 ljudskih šol. Dohodkov je bilo 63.983 K 78 vin., stroškov 54.676 K 99 vin. — Odbor se je volil najprej potom kompromisa z vzklikom. Ker so pa klerikalci ugovarjali, se je volilo z glasovnicami in pri tem je lista naprednjakov sijajno prodrla. Izvoljeni so: prvomestnikom Andrej Senekovič z 247 (proti dr. Deteli s 7 glasi), odbornikom: dr. Ivan Merhar (239), dr. Gregor Žerjav (237), dr. Karl Bleiweis (223), Franc Pahernik (222); dr. Fran Novak (208), prelat Gregor Einspieler (175). Oddanih je bilo veljavnih 256 glasov. — Klerikalci so potem nahujkali Korošca Grafenauerja, da je nekaj tožil, dr. Korošec — hujskač pa jih je slišal, da jih bo pomnil vse življenje. Niti glasovalne

pravice ni imel fant, ravno tako ne dr. Verstovšek, pa baš ta dva sta se morala najbolj vsajati. Za družbo pa doslej ni storil nobeden prav nič. Žalostno bi bilo, ako bi bili skupčinarji res smatrali ta dva moža za zastopnika Štajerske. — Da je družba prišla končno do ozdravitve, se imamo Slovenci v prvi vrsti zahvaliti naši vrli mladini. Čast ji! Novi odbor pa naj vodi družbo vrlo na poti napredka in zdrave prosvete!

† **Slavoj Jenko.** V Podgradu v Istri je umrl bivši istrski dežel. poslanec Slavoj Jenko. Pokojnik je bil navdušen narodnjak, ki je stal dolgo let v prvih vrstah v borbi za pravice slovenskega in hrvaškega naroda v Istri. Dasi je bil izpostavljen najlutejšim napadom s strani narodnih nasprotnikov, vendar je krepko vztrajal na braniku za svoj narod in nikoli mu niso klonile moči. — Slavoj Jenko si je pridobil za probujo narodne zavesti in za narodno stvar v Istri nevenljivih zaslug in vrzel, ki je nastala z njegovo smrtjo v bojnih narodnih vrstah, bo le težko izpopolniti. Ves slovenski narod, zlasti pa slovensko istrsko ljudstvo ohrani Slavojju Jenku časten spomin kot nevstrašenemu borilcu za teptane pravice in za svete narodne svetinje.

Varujte se legarja! Ker je velika nevarnost, da se razširi postojnska epidemija legarja po vsi deželi in preko njenih mej, prosimo slavno občinstvo, naj se v svojem lastnem interesu strogo ravna po le-teh zdravniških navodilih: 1. Legar je skrajno nalezljiva bolezen. Dobi se jo po okuženih jedilih in po okuženi vodi. 2. V krajih, kjer se je pojavil legar, je smatrati za okuženo vsako vodo, če ni sigurna čista studenčica, izvirajoč nad višino bivališč dotičnega kraja. Kjer je vodovod, velja zanj tudi pravilo, da mora prihajati iz zbirališča vode, ki stoji višje kakor človeška bivališča in kakor vse druge vode dotičnega kraja. 3. S sumljivo vodo se ne sme umivati posode, če pa ni druge na razpolago, se mora voda poprej skuhati, ker s tem izgubi okuženost. 4. V sumljivi vodi se ne sme kopati, se ne sme umivati z njo, če ni poprej prekuhana. 5. Sirove jedi, kakor sadje, salata itd., ki so prišle posredno ali neposredno v dotiko s sumljivo vodo ali celo z gnojnico, so smatrati za okužene. 6. Občine in druge poklicane oblasti morajo skrbeti v krajih, kjer nimajo zanesljivo neokužene vode, za izdatno in redno dovažanje pitne vode. 7. Kjer v bližini ni zanesljivo neškodljive vode, se mora vodo za vso domačo porabo prekuhati. 8. Pri obolelih za legarjem so posebno nevarni odpadki, in smatrati je za okužene vse one predmete, ki so prišli posredno ali neposredno z odpadki v dotiko, kakor n. pr. perilo, obleka, posode, postelje, stranišča. 9. Osebe, ki pridejo z bolnikom ali s takimi okuženimi predmeti bolnikov v dotiko, naj vedno takoj in natančno osnažijo roke v razkuževalnih tekočinah (lisol i. dr.). 10. Vsak slučaj sumljive bolezni je takoj javiti oblasti in bolnika takoj izolirati. 11. Paziti je treba tu posebno na one slučaje lahke obolezosti, ko bolniki ne ležejo in za silo še lahko opravljajo svoje posle. Tudi po takih bolnikih se legar istotako širi. 12. Da se zve, kje je bolnik nalezl legar, je treba pozvedeti, kje se je mučil dotičnik približno pred dvema tednoma, ker se legar javi šele po tolikem času po trenutku okuženja.

Prvi slovenski penzionat ženskega vzgojevalnega in naobraževalnega društva „Mladika“ v Ljubljani, Gosposke ulice št. 8. Naproseni smo, da objavimo to naznailo še enkrat: Ta prepotrebni zavod so ustanovile rodoljubne slovenske dame za deklice slovenske in sploh slovanske narodnosti, ki obiskujejo Cesarja Franca Jožefa I. mestno višjo dekleško šolo, oziroma licej, ali kako drugo slovensko šolo v Ljubljani. S to ustanovitvijo se omogoči staršem, da pošiljajo svoje hčerke v narodna učilišča. V zavodu dobivajo deklice temeljito teoretično in praktično izobrazbo ter skrbno meščansko vzgojo kot bodoče dobre in skromne gospodinje. Skrbi se tudi za to, da se priuče deklice lepim vnanjim občevalnim oblikam in da se sploh vzgoje za praktično življenje. Čustvovanje se jim blaži z gojitvijo glasbe in petja, z deklamacijami in s primernim čitvom ter z udeleževanjem primernih umetniških prireditev. V higieničnem oziru se jim krepi telo z zdravo in zadostno hrano, s previdnim in individualnim utrjevanjem, z igrami in s telovadbo, z izprehodi, s kopelmi itd. Zavod ima hišnega zdravnika, ki je za slučaj potrebe vsak čas na razpolago; za obolelo gojenko pa se vestno skrbi v posebni izolirani sobi. Občevanje v penzionatu je domače. Izkušene dame skrbe z modro previdnostjo in strogostjo, ljubeznivo in materinsko za gojenke, ki jim postane penzionat zaradi-

tega prijetno bivališče. Penzionat ima značaj slovenske domačnosti. Hišni red navaja gojenke k točnosti, vestnosti, redoljubnosti in ljubezni do domačih opravil. — Sprejemajo se redne in izredne gojenke. Prve stanujejo v internatu, kjer uživajo vso oskrbo, druge so le čez dan v zavodu. Vpisnine je plačati 4 K. Redne gojenke plačujejo po 60 K na mesec in to za stanovanje, hrano in nadzorovanje pri pouku. Izredne gojenke, ki ostanejo čez opoldne v zavodu, plačujejo po 16 K na mesec. Če dopušča prostor, se sprejemajo tudi starejše gojenke za posamezne mesece. Te plačujejo po 70 K na mesec. Plačevati je naprej. Vpisani gojenki, ki pa ne vstopi, se ne vrne vplačana mesečina. Pri vpisovanju je predložiti zdravniško in zadnje šolsko izpričevalo ter krstni list. — Odbor izobraževalnega ženskega društva „Mladika“ ima pravico, da v posebno nujnem slučaju, ko bi po kaki gojenki drugim bodisi v zdravstvenem, bodisi v moralnem oziru pretela nevarnost, gojenko odslovi, kar se nemudoma naznani staršem. Za izpopolnjevanje splošne izobrazbe so na razpolago izkušene moči. Za pouk v glasbi in v raznih jezikih se določujejo dogovorno s starši posebni honorarji. Tudi plesa, združenega s poukom v dostojnem vedenju se uče gojenke v zavodu. Vsak mesec se pošiljajo staršem računi o izdatkih za izredne učne potrebščine, za obiskovanje gledališča, za toalete itd. Skrb zavoda pa bo, da se deklice vadijo pri vseh svojih izdatkih štedljivosti in skromnosti. Perilo se pere v zavodu, in sicer živотно proti primerni odškodnini, namizno in posteljno pa brezplačno. Vsaka redna gojenka prinesi s seboj primerno zalogo zaznamovanega perila in drugih potrebnih tudi zaznamovanih stvari, in sicer: 1) odejo, 3 rjuhe, 3 odejne prevleke, blazino in 3 prevleke; vse kolikor mogoče preprosto izdelano. 2) 6 navadnih prtičev, 3 manjše kavne prtiče, 6 brisalk, 2 oti-rači za frotiranje in 3 brisače za snaženje umivalnika ter vrečico iz debelega platna za nesnažno perilo. 3) 6 dnevnih in 3 nočne srajce, 6 poletnih in 6 zimskih hlač, 3 poletna in 3 zimska spodnja krila, 12 parov poletnih in 6 parov zimskih nogavic, 24 žepnih robcev, 1 kopelno obleko; 4) potrebno obleko, ki bodi okusno toda preprosto prikrojena in okrašena; 3 temnomodre in 2 bela predpasnika, 2 para temnomodrih rokavcev, 2 para črevljev, 1 par galoš, 1 par domačih črevljev. Telovadsko obleko, bluze in predpasnike preskrbuje na željo staršev tudi zavod. 5) preprosto malo košarico za ročna dela s potrebnim šivalnim orodjem. 6) 2 glavnik, lasno in zobno ščetico, ščetico za nohte, krtačo za obleko, 3 kose mila. 7) vsaka gojenka prinese s seboj malo in veliko žlico, vilice in nož ter obroček za prtič. Vodstvo zavoda poroča staršem vsak mesec o napredku v šoli, o vedenju in zdravstvenem stanju gojenke. V izrednih slučajih se starši takoj obveščajo. Odbor jamči za korektno vodstvo in vestno oskrbnitvo v zavodu.

Društvo „Mladika“ namerava v zmislu § 3. dr. pravil s prihodnjim šolskim letom v svojem penzionatu otvoriti zasebno dekliško ljudsko šolo z omejenim številom učenk. S prihodnjim šolskim letom se otvori I. razred. Zglasila učenk, ki mislijo stopiti v I. razred, prejema društveni odbor v Ljubljani, Gosposke ulice št. 8.

Kaplan proti regulaciji učiteljskih plač. 11. t. m. se je obdržaval v Boljuncu v Istri javen ljudski shod, na katerem se je predstavil in je poročal o svojem delovanju državni poslanec g. Matko Mandić. Ker se poslanec ni mogel predstaviti pred volitvami v dolinski županiji, se je udeležilo shoda okrog 1500 ljudi. Po poslančevem poročilu se je oglasil tudi učitelj Anton Urbančič. Povedal je, da je našemu narodu, ako hoče biti kos svojim sovražnim sosedom, treba omike, izobrazbe in vsestranskega pouka. Podlaga k temu so pa le dobre ljudske šole in tem je podlaga dobro učiteljstvo, a če hočemo imeti dobro učiteljstvo, je treba, da je to tudi primerno plačano. Istra je uboga dežela in bi niti ne mogla sama prenašati vseh stroškov, zato je govornik predlagal: „Javni ljudski shod v Boljuncu sprejmi sledečo resolucijo: § 55. drž. zakona z dne 14. maja 1869 naj se izpopolni s sledečim dostavkom: Najmanjša plača pa naj bo ona, ki jo dobivajo po vsakokratnih zakonitih določilih c. kr. uradniki štirih najnižjih plačilnih razredov, a ker bi tega ne mogli izvesti deželni zakonodajni zastopi, naj prevzame plačevanje ljudskošolskega učiteljstva država sama.“ — Resoluciji se je protivil le kaplan v Boljuncu, Ljudevit Šonc, zakar pa je dobil krepka pojasnila od drugih govornikov in od

predlagatelja, a ko je predsednik g. Josip Pangerc dal resolucijo na glasovanje je bila od shoda sprejeta. Proti je glasovalo le kakih 15—20 kaplanovih privržencev.

Slovenska pesem in Angleži. Pod naslovom „Skrivnosti Avstrije“ prinaša angleški časnik „P. T. O.“ daljšo vrsto člankov, ki so potopisni spomin angleških časnikarjev z njih potovanja po Avstriji. Iz te serije hočemo navesti le odlomek, ki zadeva vtiske, ki so jih dobili časnikarji na Kranjskem. Seveda je članek popolnoma umljiv le v celoti z vsemi članki. Odlomek se glasi: „Naj človek v Avstriji krene kamorkoli hoče, povsod naleti na kako skrivnost. Hipoma se mu dozdeva, da jo ume, da bo razvozljaj zagonetko; a to le hipoma. Tako se mi je zgodilo na Bledu, ko sem poslušal slovensko glasbo. Že sem mislil, da se mi je razodela. Dozdevalo se mi je, da slišim ono strast obupnosti, sedaj divje se rogajoče, le nekako namigavanje, sedaj zopet zasmehujočo — izgubljaajočo se v neumljivem smehu, kar nahajamo pri vseh slavnihih ruskih pisateljih, osobito pri humoristih. Dozdevalo se mi je, da hoče slovenski jezik prekrasno, toda zaeno otožno pokazati in mi razkriti neizrekljivo skrivnost, skrivnost trpljenja stoletij, katera skrivnost je bila prenešana iz ruskih step v doline in gore Kranjske. A čudovita glasba je v istem trenutku odbala to skrivnost zopet z novim zagrinjalom, razkrila je pa ni.“

70letnica Mihaela Vošnjaka, očeta slovenskega posojilništva, še zdaj vrlo delujočega predsednika „Zveze slovenskih posojilnic“, bo septembra. Vse posojilnice in zadrage, ki so v celjski zvezi, bodo slavnostno obhajale ta veseli praznik. Goriška tiskarna A. Gabršček je izdala Vošnjakovo najnovejšo sliko v heliogravuri, veliko 35 × 50 cm, za ceno 16 K z okvirjem v antičnem zlatem slogu.

Svetovni kongres svobodomislecev v Pragi. Iz Prage pišejo „Edinosti“: Letošnjo jesen so se imeli sestati v Budimpešti svobodomisleci z vsega sveta. Ker pa ti svobodomisleci umevajo pravo svobodo, so se z ozirom na dejstvo, da Madjari uprav po neronski postopajo s Slovaki, izrekli proti kongresu v Budimpešti, rekoč, da jim ni možno vršiti kongresa v deželi, kjer je svoboda kruto zatirana, ter so za mesto svetovnega kongresa odločili Prago. Zveza svobodomislecev ima svoj sedež v Bruslju in odtam so že prišli zastopniki v Prago, da uredijo vse primerno za kongres, ki se vrši dne 9., 10., 11. in 12. septembra 1907 v Pragi v veliki dvorani na Žofinskem otoku. Vsa velika svetovna mesta kakor: Paris, Bruselj, London, Manchester, Oxford, Lyon, Novi Jork itd. odpošljejo na kongres svoje posebne odposlance; poleg tega bodo pa tudi zastopane slavne svetovne univerze po svojih profesorjih. Posebno francoski in angleški listi obširno pišejo o kongresu v Pragi. Na kongres pridejo tudi glasoviti pisatelji in učenjaki kakor: Gorkij, Lombroso, Mantegazza, Haeckel, D'Annunzio, Rosegger itd. S tem Prago zopet mnogo pridobi na svojem pomenu, ker se snidejo v nji glasoviti možje iz vsega sveta. — Hudo so se začele stvari sukati za Madjare. Lepi časi sleparjenja vse Evrope so definitivno minuli, kar morejo izpredvideti Madjari že po moralnih pljuskah — kakoršna je tudi gori omenjeni sklep — ki jih dobivajo sedaj dan na dan od vseh strani pred forumom Evrope. — Mi dostavljamo: „Slovincu“ huda prede zaradi tega kongresa. Po stari navadi se norčuje, a pozablja staro prislovico, ki veli: Kdor se iz drugih norčuje, sam norec ostane!

Zaupen sestanek so imele dne 3. avgusta t. l. ob 2. uri popoldne slovenske učiteljice Goriško-gradiščanskega v Gorici. Sešle so se k posvetovanju, bi li bilo umestno in mogoče ustanoviti društvo učiteljic. Udeležilo se je tega shoda prav lepo število, namreč 26 učiteljic. Častno so bili zastopani okraji goriški, tolminski in sežanski. Celo iz koprškega okraja jih je bilo nekaj. Žal pa, da se je pogrešalo še precejšnje število tovaričic, ki so bile sicer vabljeni, a bodisi zaradi oddaljenosti ali drugih odnošajev, katere je treba v počitnicah upoštevati, niso mogle priti. — Sklicateljica, tovarišica Dragica Pavšič iz Podmelca, pozdravi udeleženke, pove namen tega prijateljskega sestanka in otvori zborovanje. Predsednicam zborovanja je bila sicer izvoljena tovarišica Jerman Helena iz Gorjanskega, a je zaradi utrujenosti odklonila ter predlagala predsednicam sklicateljico. Zapisnikaricam se izvoli tovarišica Marica Perin iz Smasti. Predsednica povabi tovarišico Fani Živec iz Dutovelj, naj ona natančneje pojasni tovarišicam, zakaj gre. V svojem referatu „O važnosti in namenu

ter o potrebi naše organizacije" je referentinja krasno razvila idejo naše organizacije. V jedrnatih besedah je navdušila vse za to sveto stvar. Priznati je bilo treba po njenih izvajanjih nujno potrebo, da se učiteljice dvignejo in pobrigajo za svoje pravice, ker ako si same ne pomagajo, jim tudi drugi ne morejo. Omenjala je, da so učiteljice nekaka suha veja v okrajnih učiteljskih društvih; bile bi tedaj v specialno svojem društvu bolj podjetne in delavne. Poudarjala je, da nima nameravana ustanovitev društva namena, cepiti moči, razdirati že obstoječih učiteljskih društev; ne razdirati, temveč podpirati tem izdatneje kot sedaj. Zato naj bi bila slehrna učiteljica članica okrajnega in deželnega učiteljskega društva, potem šele članica te ženske zveze. Razne predsodke nekaterih, bi li bilo društvo na svojem mestu ali ne, bo li morda liberalno ali klerikalno, je poročevalka pobila najodločneje, opozorivša na oni § 30. društvenih pravil, ki izključuje žensko iz političnih društev. Društvo tedaj nima biti politični strankar in ne separatist. Pač pa bi mu bil namen, poleg posebnih stanovskih, zastopati obče ženske interese. Dalje je važna točka programa nadaljna izobrazba učiteljice potom sestankov, referatov in predavanj. Živahne debate, ki je sledila referatu, so se udeležile tovarišice Pavšič, Jerman, Komel, Živec in druge. — Ker se je pogrešalo več učiteljic, ki je bilo nanje računati, se nič konkretnega ni sklenilo, temveč se vsa stvar odloži. V kratkem se priredi nov sestanek, ki se o njem tovarišice pravčasno obveste v stanovskem listu. — Prvi korak pa je storjen, le pogumno dalje po poti napredka. — Taki prijateljski sestanki niso škodljivi, čeprav se nič na njih konkretnega na sklene, koristijo pa vendar v svrhu spoznanja in navduševanja ter menjavanja in enačenja različnih mnenj. Tudi učiteljica stopi na pozorišče, ven iz šole, med ljudstvo, med narodno ženstvo! Tudi učiteljica je narodna vzgojevalka, to nalogo pa ne more vršiti izključno le v šoli, temveč zunaj nje. Taki stanovski sestanki so velepomembni. Še tedaj, drage tovarišice, priredimo enakih sestankov! Na svidenje v kratkem še v obilnejšem številu!

M. P.

Novo šolsko poslopje bodo gradili v Rudniku pod Ljubljano. To je skrajni čas.

Ze zopet protekelja kali? Zadnji čas sem vedno pogledala v „Tovarišu“ najprej učiteljska imenovanja. Baš me je zanimalo, kdo bo imenovan za Št. Vid. Pravili so mi namreč, kako močne rivalinje si stoje nasproti. Ta ima protekcijo pri krajnem, ona pri okrajnem, tretja zopet pri deželnem šolskem svetu. — Sicer pri najboljši volji ne vem, koliko kompetentk je bilo, le toliko mi je znano, da je bila med njimi ena, ki praznuje letos desetletnico. Vrhutega gre o njej glas po deželi, da je delavna itd. Toda, prijateljica v Kristusu, rečem ti, kaj ti pomagajo take vrline, ako imaš tako kardinalno napako, da si bila pri izbiranju očeta toli neprevidna, da si nisi izbrala kakega „papa“, ki bi bil najmanj svetnik, pa bodisiže kakršenkoli! — Ali je pa morda tudi Št. Vid taka „moderna“ šola, kjer potrebujejo samih mladi učnih oseb? Učiteljica z desetletno prakso sodi itak že med staro šaro. Ako je bila že tako dolgo na kmetih, pa naj še sodnemu dnevu trobi ravnatom! — „Vitez Kaltenegger na zatoženi klopi“ smo čitali, Baeblerjevo „Poslano“ tudi. — Kakor se vidi, ne pomaga že nič več na tem božjem svetu. Zato smo sklenile, da pristopimo kar in corpore „Slomškovi zvezi“ ter poizkusimo tam svojo srečo. Vabila smo dobile te dni kot nalašč. Zborovanja se udeležimo sigurno. Saj pojdemo v istem redu od zborovanja kot nekdanj, tako lepo separirano: moški skupaj, ženske skupaj po dva in dva, da ne bo kakega pohujšanja, ali ne?

T.

V Koritnici so sklenili ustanoviti novo enorazrednico.

Mariiborsko učiteljskišče. V „Domovini“ čitamo: Nemški listi jadikujejo in vpijejo zaradi razpisa profesorskega mesta na učiteljskišču v Mariboru. Odkrito jim povemo, da nas Slovence, katerim je mariiborsko učiteljskišče v prvi vrsti namenjeno, nikakor ni zadovoljil način razpisa dotičnega profesorskega mesta na tem zavodu. Nemeec sploh ne sodi na ta zavod, ker ne more izpolnjevati naloge, ki mu jo stavijo razmere in potrebe mariiborskega učiteljskišča. Vprašamo, kdo je hodil namesto doseđanjih nemških profesorjev na vadnico k nastopom kandidatov, če se je predmet obravnaval v slovenskem jeziku? Vprašamo ravnateljstvo, kako ravnajo nemški profesorji s slovenskimi dijaki? Zakaj bo v prihodnjem letu v IV. letniku samo sedem Slovencev, dočim jih

je bilo v I. letniku pred tremi leti nad 30, in zakaj bo nad 20 Nemcev, ki jih v I. letniku ni bilo niti 30? Vprašamo ravnateljstvo, kako se je vedel nemški profesor Ibler pri izpitu za usposobljenost na meščanskih šolah meščanske učiteljice Westner? Vprašamo ravnateljstvo, kako je žalil nemški profesor Ibler narodni čut slovenskih dijakov in učiteljev z nekim vsenemškim zemljevidom v šoli? Stvar še ni rešena. Slovenskega profesorja bi prestavili v Bukovino, ne pa v Gradec, ako bi le polovico toliko zakrivil. — Vse to naj tudi nemški časopisi objektivno preiščejo in pridejo do spoznanja, če imajo le še malo pojma, kaj je pravičnost, da trdi in zagrizeni Nemeec ne sodi na mariiborsko učiteljskišče, ki je bilo ustanovljeno v prvi vrsti za Slovence. To naj upoštevajo tudi naši poslanci. — Če ne bo to zadostovalo, govorili bomo bolj razločno.

Razgled po šolskem svetu.

— **Kongres za šolsko higijeno.** V Londonu se je vršil od 5. da 10. t. m. kongres za šolsko higijeno. Zastopane so na tem kongresu vse države po profesorjih, učiteljih, zdravnikih in pedagogih. Posvetovanja so se vršila v osmih oddelkih. Upajmo, da bo ta kongres res plodonosen za učečo se mladino, da se pametno in zdravju primerno uredi pouk in da se stalno nastavi na vsaki šoli zdravnik, ki bi se pečal posebno z očmi in z zobmi učencev. — Slovensko učiteljstvo je zastopal tovariš L. Jelenc.

— **Zahteve tirolskih učiteljev.** Učiteljski shod v Bolcanu je sklenil protest proti temu, da se učitelji še vedno silijo opravljati mežnarsko službo ter morajo šestokrat za cerkev s pušico beračiti od hiše do hiše.

— **Veliko volilo Češki Šolski Matci** je ostavil dr. Karol Rudolf, notar v Upici na Češkem. Pokojnik je postavil Češko Šolsko Matico universalnim dedičem svojega imetja, ki znaša 120.000 K.

— **Madjarska justica.** Okrajni predsednik v Miavi na Ogrskem je obsodil tri slovaške učitelje na 15 dni zapora in 200 kron globe, ker so v šolah razobesili zastave v hrvaških barvah. Obtoženi učitelji so se pritožili pri podžupanu, češ, da so te zastave bile hrvaške. Podžupan je pritožbo odbil in potrdil obsodbo z motivacijo, da imajo v Ogrski samo Hrvatje pravico rabiti svojo zastavo. Učitelji so rekurirali na ministrstvo za notranje stvari.

— **Družba sv. Cirila in Metoda za Istro** je imela v prvem polletju 1907, od prodaje vžigalic 9012:54 K dohodka, povprečno 50 K na dan!

— **Šole za matere.** Na Francoskem obstoje „šole za roditelje“ (Ecole des Parents, na Angleškem „roditeljske vzgojevalne družbe“ Parents Educational Association). Namen teh šol je usposobiti matere za izvrševanje najplemenitejšega, pa obenem najtežjega poklica žene — za odgojo otrok. Nedavno je bila osnovana podobna šola v Budimpešti. Povod temu je dalo delovanje ženskega deželnega društva za javno zdravstvo. Na tej šoli predavajo strokovnjaki o materinski higijeni, o gojenju otrok, o dojenju, o umetnem hranenju, o črevesnih boleznih dojenčkov ter o obrambi otrok pred kužnimi boleznimi. Tem predavanjem o higijeni bodo sledila predavanja o pravi duševni vzgoji.

— **Novo rusko vseučilišče.** V Saratovu ustanove novo vseučilišče, ki bo imelo pet fakultet.

— **Žensko gimnazijo,** in sicer letos prvi razred, otvorijo jeseni v Cačku na Srbskem.

— **Dijaški kongres.** V Moskvi je bil otvorjen dijaški kongres, na katerem je bilo sklenjeno, osnovati vsorusko akademično zvezo s sedežem v Petrogradu in podružnicami v drugih mestih. Sprejeta je bila tudi resolucija, v kateri se pozivljajo dijaška društva, da se bore za dvžavljansko svobodo.

— **Preosnova vojne šole.** V vojnem ministrstvu so pričele v četrtek konference zaradi preosnove vojnih šol. Za podlago služi elaborat načelnika generalnega štaba Conrada pl. Hötendorffa. Predlaga se, da se vojna šola zopet povrne bivši nalogi, da bo specialna šola za generalni štab, dočim je danes tudi glavna šola za topništvo in tehniške čete. Te dve kategoriji je treba izločiti, a trajanja naukom podaljšati od 2 na 3. leta.